

171

BAPTISTÆ MANTUANI
PARTHENICES COMMENDATIO
DEVENTR. J. DE BREDA

G

11

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 11

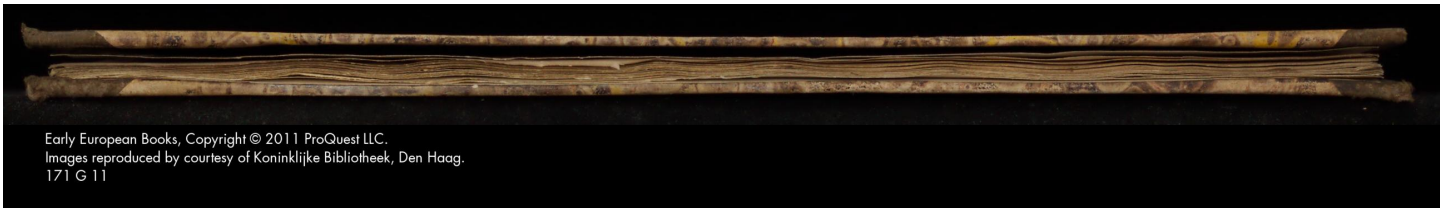

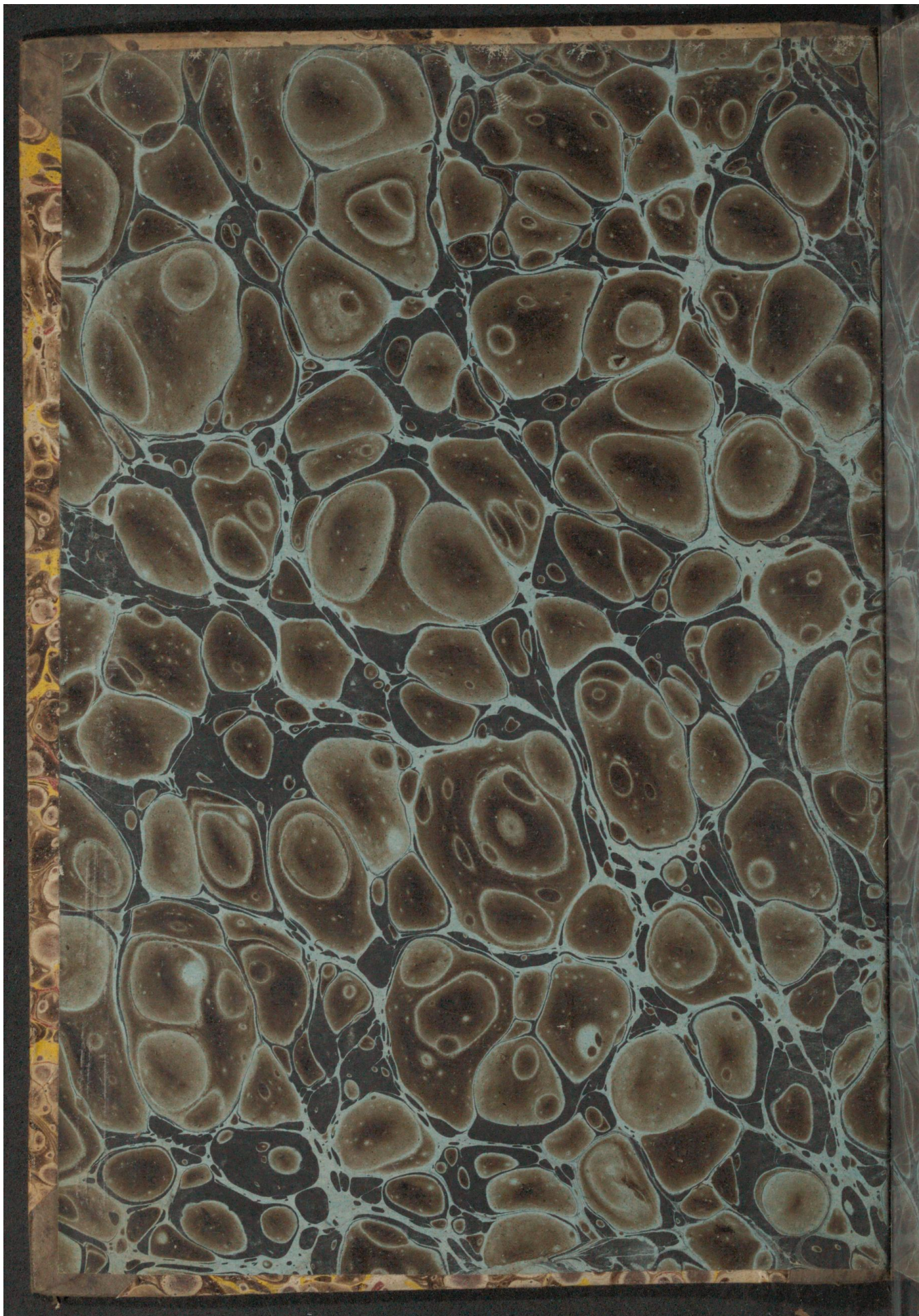
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 11

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 11

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 11

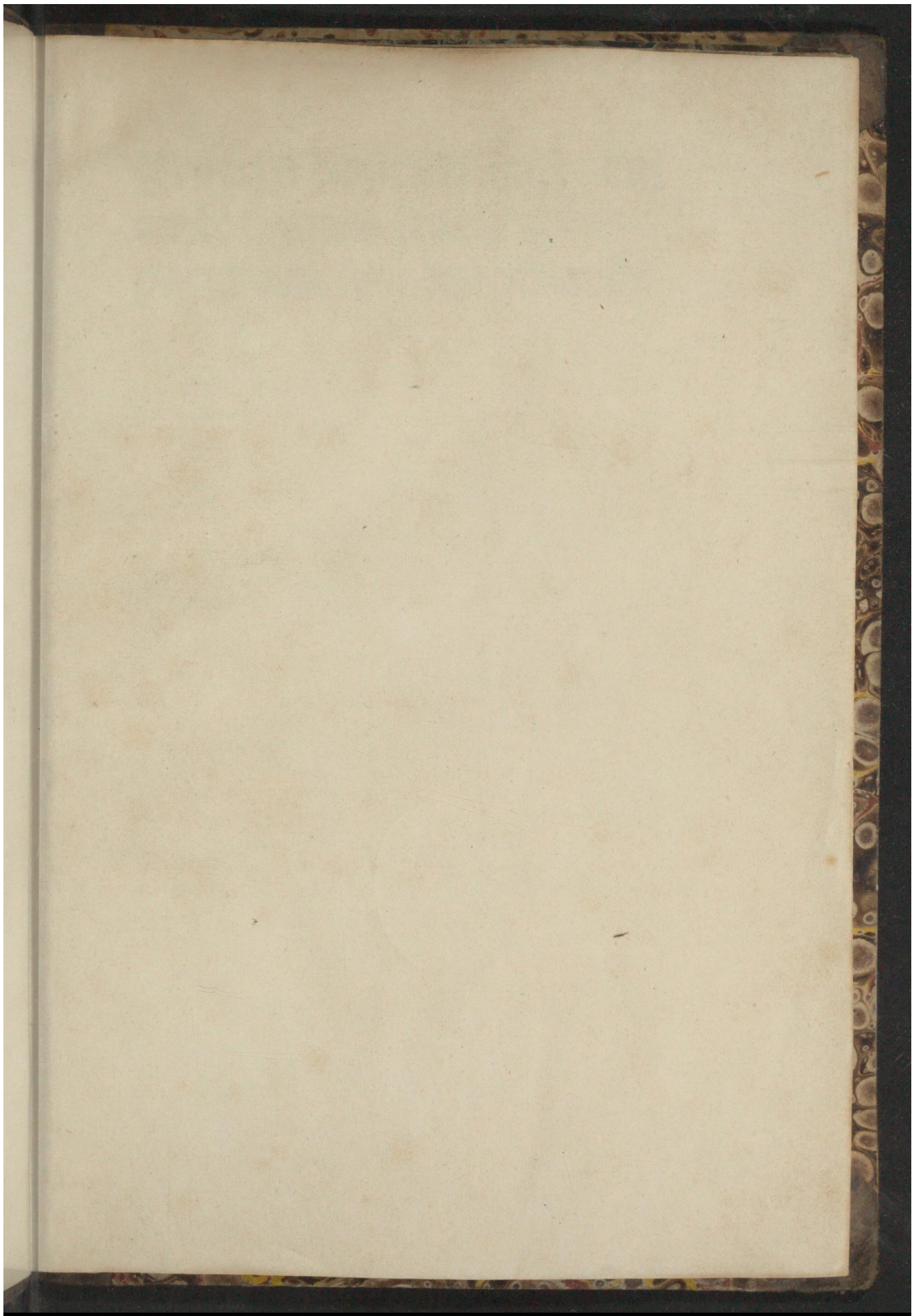

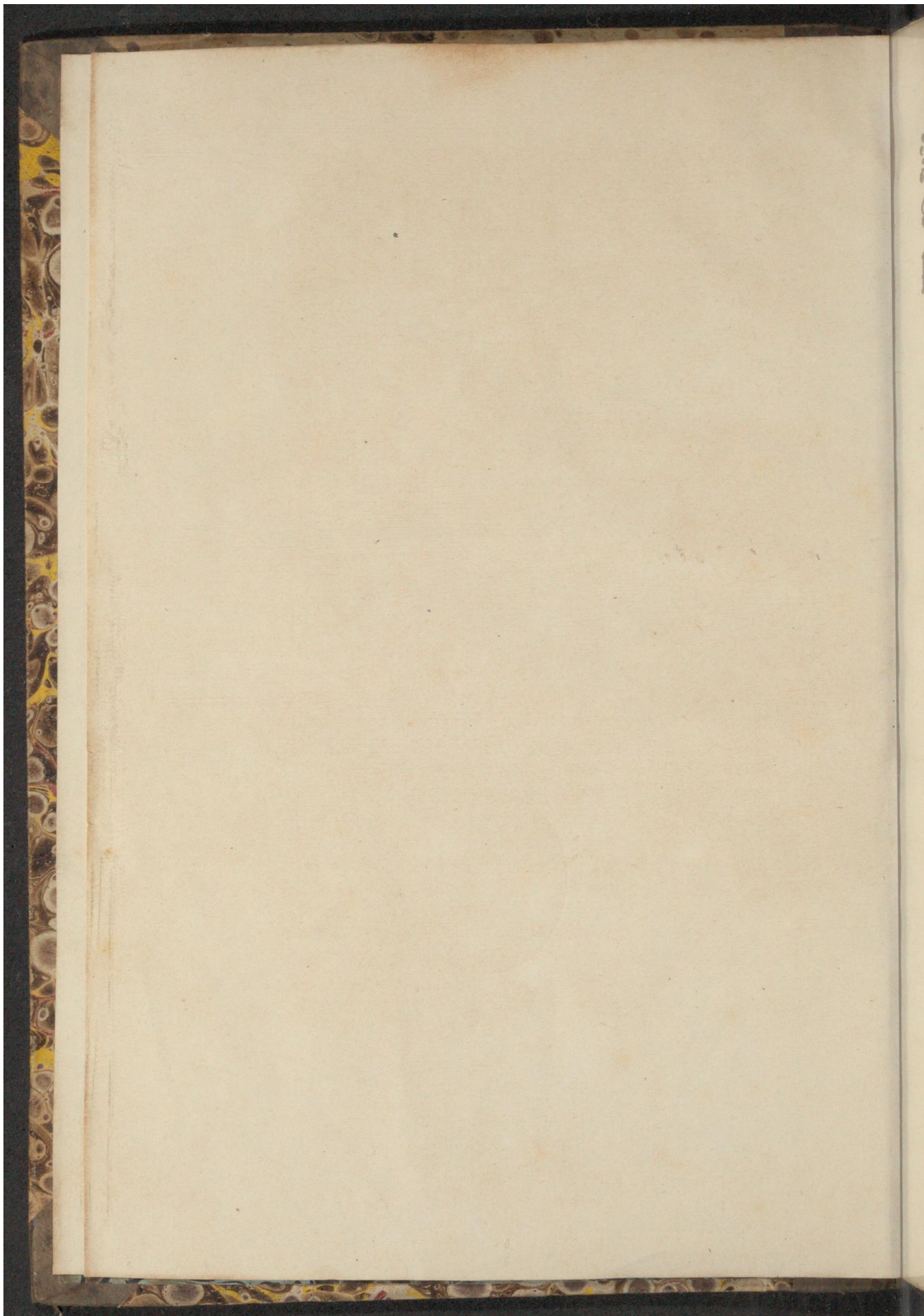
~~No 169 ab~~

171
g. 11.

g.w. 3266

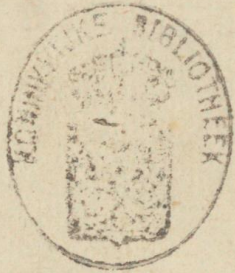
eA. 222

Fratriſ baptiſte mātuani
ad lodouicū fuſcararium
parthenices cōmendatio.

Particulae concilio
ad locum hinc
Particulae concilio

Rater Baptista Bantuanus Carmelita Lodoouico
Fulcarario ac Joanni Baptiste Refrigerio viris inte
gerrimis S. P. D. Libellum meū cui q̄ Varię ſgi
nis hiftoriam continet parthenice titulus eft duozū annozum
lucubrationē tibi et Joanni baptiſtę Refrigerio dicare et ſub
vroz noīm inſcriptionibus edere conſtitui Et ne q̄s hoc abire
z temere factum exiſtimet cām breuiter explicabo. Super in
cenobium nr̄m dire peſtilētię immiſſo veneno toti v̄bi cepera
mus eſſe timori. pellebamur non a colloquio tantum verum
z a conſpectu hoīm. z ab omni humano cōmertio tanq̄ baſi
liſci qui ſolo viſu noxiū dicuntur longe prohibebamur Atto
niti eramus. lababant genua. nutabant animi. Domi mors in
perabat foris brumale frigus quotidiane pluuię annone cari
tas z publica fames Bellozū ſtrepitus. hominum ſaluti ſue
conſulētium ſeuera cuſtodia: aqua z igni interditi videba
mur. vndiq̄ timor vndiq̄ calamitatum confertiffima acies
aduētare nunciabantur. intercluſi eramus. nec vlla videbatur
euadendi via: omnia mortem intentabāt. z erat vna ſalus mi
ſeris nullam ſperare ſalutem Tu cum Refrigerio noſtro cre
do a deo miſſus in atra denſiffime noctis calligine cęcutienti
mibi tanq̄ cum auroza matutinus lucifer diem aperuiſti. ſpē
vitę confirmiſti. xenia miſiſti. in amplas ac magnificas eſes
tuas hoſpitio me ſuſcepit: lautiffime elegantiffimeq̄ pauitſti
Nec quod magis miroz videbaris hec tanta peregrino z hoſ
piti preſtare ſed parenti ſed deo ipſi nullum clementię: nulluz
miſericordię. nullum liberalitatis officium pretermiſiſti. om
niā omnium virtutū munera mibi rite perſoluifſti. Erat mecū
Frater Petrus Heuolarius calamitatum mearum ſemper
fidiſſimus comes z bernardinus Tridinus qui beneficiorū
veſtrozū magnitudinem admirantes ſepius aiebant ſe niſi
oculis vidiffent nunquam credituros in hoc tam corrupto et
perdito ſeculo tantum in quoq̄ ſuperelle virtutis Vos cala
mitatem meam in ſelicitatem conuertitſti vos mibi quod
Diomedii Daunus quod Olyſſi Alcinous quod Euander
Aeneę: quod progenitori noſtro Helie fuit ſareptana mulier
quod Chriſto Zacheus et Lazarus Et proculdubio Lodo
uice mibi hec omnia conſideranti verum videri poſſet quod

A U

vulgo fertur tuam scz gentem ex antiquo illo romane virtutis
roboze propagatam. et a fulco quodā: qui tum erario p̄erat
cum Romanoz. colonia bononiam missa est nomen et genus
accepisse. huic tā clare origini cognomē astipulatum attestat
antiquitas. tua z tuoz maiorum dignitas respondet tuozū z
mozum integritas z publica fauet opinio. quis em̄ nō credat
tam clare prestantisqz familē egregium aliqd̄ fuisse principiu
facile igit̄ z ego in hanc sniam venires nisi altera verior tue gen
tis constaret origo. Nam ppli bononiensis annales z diaria p
scrutantibz evidens est tuā fuisse vnā ex ijs nobilibz potentibz
qz familjs sic em̄ illas appellāt quas post miserabilem patrie
tue stragem z deplorādā euerfionem ad instaurādum vrbis
decus Lotarius impator bononiā mīit. sed hāc originez oīm
victrix obscuravit antiq̄tas. dignissima p̄culdubio z venerā
de maiestatis fuit hec origo gentis tue sed longe maioris glo
rie splendorisqz est tot prestantium ciuium vt stemata docēt fera
cillimam fuisse tot p̄clara viroz ingenia tulisse tot virtutibus
quasi stellis quibusdā claruisse tot laude dignos nepotes pro
genuisse. quoz quidā nō ad minutaz sordidarum ve sz mari
maz z reipublice valde vtilium rerū negociationem se cōtule
re. z summa fide. diligētia. solertia. patrimoniū amplificantes.
nouas eedes extruxerūt. extractas expoliuerūt auferuntqz fun
dos cōpararunt: diuitijs opibusqz longelateqz splenduerunt.
quarū partem inopi partem templo p̄tem suis opportune po
nētes optimoz ciuium p̄ssimozqz christianoz sibi merito
nomē acquisiuerūt. Quidā summa cum gloria legū studia se
quuti nō suo tātum verū et futuro seculo mīz immodū profu
erunt. qualis egydus fuit cui⁹ adhuc in diui Dominici cem
terio marmoreum sepulchz magnis extractū impēsis osten
ditur. fuerūt complures alij quozū quom oportuit opera z cō
silio respública v̄sa est: z qui summa pietate patriā p̄plexi res
p̄claras prudēter fortiterqz gessere: qualem Pomeum perhi
bent equitem auratum z iure cōsultissimū rerū humanaz di
uinarumqz peritissimū. de cui⁹ acri ingenio. strenuitate. facun
dia z in omni priuato publicoqz munere prestantia quotidie a
pud maiores natu cum admiratione sermo est. z oīm qui eum
nouerunt iudicio summum patrie decus fuit et ornamentum.

Extant apud te Lodouice cōmentarij q̄ plures orationū di-
uersis in legationib; ab eo scite docte sapiēterq; habitaz in q̄-
bus disciplinaz oim sacrarium p̄cipue scripturaz cognitio in-
gens dicendi vehementia et immēsa patrie charitas elucescit.
Et tam claris igit̄ fontibus nō potuerūt nisi optima flumina
deriuari nec mirum est te virtutum amatorem et cultorem eē
probitatis que tui generis radicib; incocta est. p̄pterea nec per
longa temporum spacia nec per mala huiusce vite nostre con-
tagia potuit eneruari Est profecto vt videre videoz magnum
virtutis adiuuentum claris ortum esse parentibus solent em̄
iuuenes qui aliquid in dolis habent ne degenerare videantur
maiorū suorum dignitatem emulari et ad paternaz laudum as-
pirare felicitatem: sic philippi nomen Alexandrum: sic maioris
aphricani gloria minorem Scypionem: sic Cesaris Julij fa-
ma Octavianū excitauit. sic deniq; Pyrrhus Achilleides e-
rat animosus imagine patris. Te quoq; Lodouice q̄q; deo
natura ducēte tuisq; annitentib; studijs virtutē amas nō pa-
rum antecessorū tuorū te iuuare p̄nt imagines. quorū mores e-
quare vt arduum et difficile sic certe et pulchz est et laudabile
Te vero refrigeri silētio preterire nō possum ne tuorum in me-
meritorū. que p̄pe infinita sunt oblitus videar. scribaz igitur. q̄
et necessitudinis nr̄e fuerint exordia. et eiusdem p̄petuo conserua-
de sunt munimēta. Ex eo tpe quo primū bononiā veni semper
aiaduerti te morū grauitatem: viteq; honestatē cum optimis
lraz. studijs sic cōiunxisse: vt facile cōncere possem te in opti-
mū et preclaz virum breui euasurū: qd̄ et rei cōprobauit euen-
tus Nam ad p̄ns nec meliorem nec eloquentiorem ciuez te ha-
bet feracissima prestatium ingeniorū Bononia. Tu Pompeia-
nē magnanimitatis. et catonianę integritatis emulator tanto
patrię tuę factus es ornamēto. vt de tedici possit illud Varo-
nis nostri Vitis vt arboribus decori est: vt vitib; vine. vt gre-
gibus Lauri segetes vt pinguib; aruis Tu decus omne dijs
Extant em̄ plures abs te editę orōes et eplę ciceronianā maie-
statē. redolētes. ex quib; quātum igenio et doctrina polleas fa-
cile dignosci p̄t vnde nec sine magna animi voluptate ea lege-
re ac p̄legere possum. extāt et poemata tua: q̄ tusca lingua pluri-
ma composuisti tanto ornatu tanta venustate et tanta felicitate

cōdita vt z mihi z oīb; vsui sint in miraculo habeantur. Ace
o tuā in patriā pietatē: z in amicos fidē z pstantiā. placuit mi
hi sp in p̄mis tua in deū optimū scā religio. Sēpius quidē sa
cra loca z cenobia adis. Dei bonos seruos colis z veneraris:
placuit itē q̄ parentē tuū peritissimū olim physicū. q̄ Auice
nam z Hippocratē: dū viueret publice inter p̄tans medicinā
florētissime docuit incredibili quodā studio z pietate sp obser
uaueris. p̄tereo splēdidas affinitates p̄tos in patriā z extra ho
nores. hęc em̄ qm̄ fortunę bona sunt. nec quenq̄ meliorē faci
unt. licet f̄m peripateticos ad hūanę felicitatis p̄sumatōem fa
ciant: nunq̄ ad amandū quēpiam me allicere potuerūt. Sed
vt sermoīs nr̄i p̄ncipio finis p̄sentire videat̄ vñ digressi sum?
reuertamur. bñficia nup̄ a vobis in me collata recensebā. vt n̄
leuem fuisse cām ostenderē quę ad p̄fati libelli mei donatiōem
z ad hoc tenue gratitudinis munus me adhortata ē. illosuz nr̄a
tendebat orō. Solebāt romani veteres eū qui ciuē seruasset in
bello corona q̄ ciuica dicebat̄ insignire q̄ si apud eos tantus
honor erat ei qui aliū seruasset quāti ego ne ingrat^{us} sum te. Re
frigeritūq̄ facere debeo q̄ nō ciues meos z fr̄es tm̄ s; z meip̄m
deo mouētē viāq̄ mōstrante seruastis. Decorari vos oportet
hac nr̄a z si paupe corona. tm̄ q̄ a generosa mēte pueniat digna
est quā leta fronte z trāquillo vultu accipiatis: q̄ cdestis z ve
re bñtudis vobis sit p̄sagium virtutū vr̄az monumentū z a
micici nr̄e pignus inuortale. Ab incūte erate quom sub pater
nē disciplina cura educarer z postq̄ ad sc̄i mōtis Carmeli seue
ritatē me p̄tulī vbi inter viros q̄ Heliam heliseūq̄ p̄phetaruz
sc̄issimos exp̄mere conant̄ iā diu vixi sp̄ accepi bñficioz accep
toz nullo pacto decere memoriā amitteres; oportere de referē
da grā sp̄ cogitare. z nunq̄ obligatōem dissimulare. Quātāo i
gitur potero grās referā quas si referre negabit inopia v̄bis a
gam. sin agere nequi uero saltē habebō. Ad p̄ns ergo munuscu
lo isto cōtenti eritis. quod vobis tota mentis intentione dico
facturus multo amplioza si possem.

¶ Valete

Apologeticon ad Eosdem.

Quoniam fortasse cōplures rei vt mos est nouitate pellec
ti z si nō perlegent tamen parthenicen nrām sub vris iam
nomibus edendam ne in aliquem male opionis morbidum in
cidant volo quendam salutaris antidoti synthesim eoz mens
tibus admouere. Omnes tamē premonitos volo si quid me
iucundissime parthenice decoris et venustatis deest multum
ār deesse quis dubitat. impatiētī Refrigerij desiderio totuz im
putandum esse cuius lōgis p̄cibus expugnatus me exorari z
libellum quasi īplumes pullos añ tempus passus sum euola
re de nido. Nec erat eius aliud desiderū q̄ vt sanctissime ygi
nis laudes a pluribus legerentur z parthenice nrā poetico ve
stita a decore de ecclesiastico p̄diens gymnasio populi in se con
uerteret intuitū. Sed nescio an qd̄ voluit obtinebit: pia sunt
vota. s̄z metuo ne nō felici fraudent̄ euentu. nam nec q̄ debuit
lima cruciata est nec hoīm mentes vt esse deberent affecte sunt.
Nam dum quisqz tempoz vicio cumulandis opibus aut au
gendis honoribus operā impendit liberales artes iter mittit
q̄ inter humana bona solē sunt vez dec̄ z honestissimū pecu
liū. S̄z de his alias: nūc ad p̄ns institutū accedamus. Vide
bor fortasse p̄tra z cōsuetudiem z p̄fessionem meam nimū ex
cādescere. z Rhodio seu Lyndio herculi sacrificare. sed si nō ni
hil qd̄ neqz p̄positum ē limitem excesserodetur rei cōtra quas
dicturus sum dignitati z iniuriē quam quotidie patimur me
minerit quisqz. Dosem iusta indignatione commotum ta
bulas dei digito scriptas cōfregisse z consideret diuuzhiero
p̄ nymū suoz detractorz quos sepe canes noiat maledictis m̄
dere coactū tanto nō nunq̄ stomacho moueri vt z si nunq̄ iu
sticie z veritatis aliquādo tñ modestie z grauitatis videat ob
litus. Et q̄s aduersus hos in q̄s iudices vocē nō tollat q̄ assi
due cōtra mei filies tam inepte tā p̄terue tam p̄caciter tam p̄
tulāter obloquūtur. Aut vos leuibus studiis oblectari: nec
carmia decere religiosum viz. hęc cōdēnatōis nrē cā est contra
hos duce veritate param̄ expeditionē. hi p̄culdubio si errorē
suū cognoscerēt si saperent z intelligerent in eternū silentiū ob
mutescerēt. Et si quoties peccāt atramēto linrent̄ vt q̄rundā
lydoz lex postulat Andromada z Demnone nigrores eēt.

Vellem Hieronymū legissent z scirent an mulierem alienige
nā bello captā postq̄ decaluata est matrimonium ducere lice
at. Quid sit egyptū vasis aureis z argenteis omniq̄ p̄ciosa
suppellectile spoliari ab hebreis. Quid mystice significet tem/
plū dei z arcā legis auro barbarico decorari: quid ē q̄ Salo
mō. i. dei sapia tēpli materiā z ornamentū omne ex libano phe
nīcia z gentiliū insulis aduexit. Quid ē Reginā sabeoz qui
erat ethnici arabie ppli tantā odoramētoz copā hierosolymā
ad pacificū regē attulisse. Quid est tres magos auro thure et
myrtha christū in cunabulis adorasse. et barbara pagināq̄
ligua mariā salutasse. Cur putas Joseph et Mosē oēm egyptioz
sapiam didicisse. Lertep hęc et his silia significat oē qd
in terris boni erat siue rez siue sermonis christo deberi qd ipse
postea exp̄ssit dicēs quom exaltatus fuero oīa traham ad me
ip̄m. ergo de nūero oīm nō est eloquētia nec poesis: quis āgelo
rum vobis ocritici reuelauit ab illa generalitate duo hęc exclu
di. Quid est quod in psalmo legit myrtha z gutta a vestimen/
tis tuis a vomibz eburneis ex quibz delcāuerūt te filiē regū in
hōre tuo. Astitit Regia a dextris tuis in vestitu deaurato circū
amicta varietate. hęc z si ad virtutes z mores referri videātur
nihil tñ phibet z ad eloquiū sermonisq̄ varietatē extēdere. nā
teste iob lex dei z sermo multiplex ē: nec vnā hz interpretatiōem
cū auctore paulo vnusquisq̄ in sensu suo abūdet. Velle ne toti
ens bonos inceserēt antiq̄simos z scīssimos hebreoz viros
scirēt nō legisse modo s̄ z factitasse psus z poemata poeta s̄q̄
fuisse. s̄ alio noīe carmē appellabāt. nā caticna psalmos hym
nos magis vocabāt q̄ poemata. vt illud Te decet hymn⁹ de
us in sion z illud: psalmū dicite noi ei⁹. z itez sumite psalmus
et date tympanū psalteriū iucundū cū cithara. z itez in psal
mis iubilem⁹ ei. et itē illud exurge psalteriū z cithara. nō nun
q̄ z carmē dicūt vt illud carmē deo nrō: s̄ quid de vocabulis
est cōcertatio cū eandem rē esse p̄stat qnā greci psalmū et hym
nū dicūt nos carmē appellam⁹ z versus: Dicite: moles scūs
fuit: scripsit moles carmē: z illud filios z filias iussit edisce
re. An David scūs est: at David psaltes citharedus z poeta
lyric⁹ fuit. Audisticū legeret in psalmo Exurge glā mea exurge
psalterium et cithara. Audin Andin: psalterium et citharam

gloriā suā vocat Sed quid quasi in redubia hesitamus: inter
roga doctissimos hebreorū: lege Hieronymū fidelissimū in-
terp̄tem. Credo ego dauid z natural' z moralis phie studiosis-
simū fuisse. z poetico diuinoq; spū nōnunq; tantus incaluisse
vt aliqñ pphetare nō aduertēs qd diceret. audi psalmū. Celi es
narrāt glam dei: z opa manuū eius annūciat firmamentū. Au-
di z aliū. Delectasti me in factura tua: z in opib; manuū tuaz
exultabo. Et paulo infra redarguens eos q̄ a scientiaz cōtem-
platōe cessant: subiūgit Vir insipiēs nō cognosct z stultus nō
intelliget hęc. z in alio psalmo legit deus sciarū dominus est.
Dicite Hieremias scūs est: at ip̄e numeros Threnos scripsit
quo genere poematis p̄mus Simonides apud grēcos vsus
dicitur. Quid de Job sentis: magna ps calamitatū eius hero-
ico vsu Hieronymo teste decurrit. O sapiētes viros z dignos
quibus ecclesie credamus habenas: pscribere volūt carmina
proscribentur ergo Hosius Dauid Hieremię z Job immor-
tali veneratōe digna volumina. ah equo animo estote iudices
nec p̄cipites in sentētiā ruatis. date diei dilatōem. peregrini
testes adducendi sunt. sed quid est vos rogo. die noctuq; in ec-
clesijs carmina legimus z cātamus: vos ipsi nōnunq; adestis
cū canitur Jā lucis orto sidere. Lōditor alme siderum. Alas
diei nuncius lucē p̄inquam p̄cinīt. Aurora lucis rutilat Lux
ecce surgit aurea. Eterna celi gloria: btā spes mortaliū. Alti-
tonantis vnice castęq; proles p̄ginis. O q̄ glorifica luce coru-
scans. Sanctoz meritis incl̄yta gaudia. Ilte confessor dñi be-
atus. Salve sancta parens enixa puerpera regem Qui celum
terramq; regit. adestis inq; cum hęc z id genus alia vll̄egūtur
vel canunt: tacite cornicamini: quę auditis laudatis: talibus
placari deū cōfitemi: hęc poetaz carmina sunt: z poetaz car-
mina vultis explodere: idē placet z displicet. idēz p̄batis z im-
probatis qd quātum vitii sit dialecticos interrogate. sati⁹ vo-
bis erat tacuisse z digito cōpescuisse labella. debebatis ea sal-
tem diuine scripture p̄ba timere. vt vobis q̄ dicitis bonū ma-
luz. malū bonū: ponētes lucē tenebras z tenebras lucē Vestre
incōcinne nuge p̄claris ingenijs scandalū sunt. scis p̄ tutum
conatib; obsistūt. accidit igna uieq; semina spargūt. Lōge ali-
ter loquutus ē Christus scrutamini scripturas inq;: z in disci-

413

pulos irasci visus est q̄ parabolis apologis p̄similes tardis
intelligerent cū dixit adhuc et vos sine intellectu estis Ipsi vt ar
bitroz q̄dam sua bona (vt aiūt) volūtate cōtenti intellectū exco
lere negligūt: huiōi vira si bona sit nescio: certe eā Hierony
mus rusticā vocat Ego existimo bonū virū esse nō posse q̄ vel
sua vel alioz prudētia nō regat: oportet ergo istos si boni eē cu
rant vel quē dicimus scire vel scientibz credere. Credant ergo
nobis: et sileāt et nos quoq; receptui canemus: Aiunt scōs vi
ros ignaros lrarum fuisse: fateor de quibusdā: sed erat in eis
dei spūs rerum oīm scrutator et doctor. Rudes erant inquit
apostoli: nō inficioz eos cum electi fuerunt rudes fuisse: sed ex
poliuit eos christus: et disciplie sue magisterio formauit. Cur
paulus vas electionis appellatus est: an q̄ pie voluntatis mo
tu ferretur. nō vtiq; sed q̄ diuine legis et scripturarum erat ar
marium. sic Hieronymo placet. si aliter sentitis vel Hierony
mo prudentiores vel pessimi hominum estis. quia nec prudē
tes estis nec prudentibus assentitis. Tria hominum genera
canit Hesiodus. vnū eozū qui q̄ agēda sunt vident aguntq;: et
hi quidem optimi sunt. Alterum eozum qui et si non videant
videntibus tamen obediunt. et hi quoq; boni sunt. Tercium
penitus inutile et abominandum. eozū scz qui nec sua vt dixi
nec alioz prudentia gubernantur. propterea in psalmo di
citur gens stulta et absq; consilio: vtinam intelligerent et sape
rent et nouissima prouiderent. Lolenda ergo sunt ingenia scri
tade scripturę rimādi codices: euoluende historie. Augustini
verba subiiciam sic em̄ in libro de doctrina christiana nos in
struit dicens philosophi maxime platonici si quę fidei nrę con
sentanea dixerent nō solū formidanda non sunt. verum et ab eis
tanq; ab iniustis possessoribus in vsum nostrum cōuertenda:
respondebunt fortasse de philosophis augustinum non de po
etis loqui: verum aiunt: sed nunquid poetę phi sunt: Quę sen
tentia illa est discite iusticiam moniti non temnere diuos. Et
illa: morte carent anime. Et illa: quę inquit apud inferos pur
gari. Quę quis apud superos furto letatus inani. Distulit in
serā cōmilla piacula noctem: nōne oēs platonice et vere immo
et catholice Empedocles phūs orator et poeta fuit tragedias
et xerxis trāsitum carmine scripsit. homerus et philosophus et

poeta fuit: putauitq; omnia ex aquis progenita naz oceanum
omniū patrem dicit. Ille ipse de quo Augustinus ait Plato
poeta fuit: poemata edidit z tragedias. Lucretius poeta fuit z
philosophus. Marcus Manilius phisicus z poeta. Vacer phisicus
et poeta. Quintus Serenus z Ausonius medici z poete. Quom
virgilij georgica legis phiam legis. Tota eneis ethica est: do/
cet em̄ quo pacto vir fortis oēs casus ferre debeat: qd̄ in om̄i
fortuna sentiendum quid dicendum quid ve tacendum sit. Et
magnus est in eo libro ceterisq; similibus non eloquentie solū
sed omnis scientie sapientieq; thesaurus: z licet iste pueris tru/
dantur sunt tamē viriles senilesq; lectiones. Sed ne forte dice
re audeant apud antiquos ecclesie doctores z magistros nullā
fuisse poesim facile nāq; in id mēdaciū prolaberētur nullāz
habentes historiārum notionem. volo eorum occurrere delic/
to z ne setati criminis reos faciāt obstare. nobile psychomachie
opusculum christianum habet auctores. Mastigophorica
stigmatorezq; nostri videbitis illic figmenta z psopopeas vbiq;
resonare. Quid de paulino nolane vrbis episcopo Hieronymi
contemporaneo z familiari: Nonne pulcherrima que adhuc
extant z semper extabunt excudit poemata? Cum adhuc ado/
lescentulus essem a studijs ecclesiasticis more illius etatis ob
horrorem forte in ea poemata incidi: z carminis suauitate de
lectatus aim ad res diuinas paulatim appuli: z ex illo tempo
re sacrarum litterarum studiosior fui. sic precor accidat ijs qui
mea legent: z fiant libelli mei quasi apostolica retia z trahen/
dis ad christum hominibus laquei tenaciores. Ambrosium
mediolanensem archiepiscopū z Bedam presbyterum taceo
quorum alter Ambrosius scz pulcherrimos z pindaricaz of
ficinam redolentes hymnos odasq; venustissimas alter de cō
ponendis versibus libelluz conscripsit. Certum est mihi cum
his pstantib; viris malle carpi q̄s vobiscum o censores mei
ab imperito vulgo p̄dicari. Volo ante istorum oculos iuuen
cū hispanū statuere que inter illustres viros z in doctissimoz
christianozū catalogo hieronymus enumerat vt accidat eis
qd̄ a persio dicit. Virtutem videant intabescātq; relicta Pro
diteo zoiili nostri. videte virū sacris initiatum mysterijs lauro
coronatū: musis vndiq; cinctū lyzā tenentē: currite ad rarij.

hoc et grande spectaculum: sed caute ne repente culpetis: lau-
datur a Hieronymo. hic igitur immensam euagelice legis ma-
iestate versibus inclusit heroicis. et idem alij fecere christiani et gra-
uissimi et sanctissimi: quorum cum opus erit mentionem faciemus
non enim hanc volumus in vestras durissimas fratres esse ultimam
expeditioem. Et quoniam carmine vituperant inspiciamus quid car-
men sit: quid mali concludat. iudicio meo licet ita carmen des-
finire. quod oratio sit strictiori pedum lege coercita: et ornatissimum
dicendi genus. quid hic mali latet: quod non potius boni: sic rerum
naturam perspicitur quomodo per analysim in principia causasque res
soluuntur. Oratio quid in se mali continere non video: quod videtur
dat pedibus esse coercitum quis malum putat: at haec est tota car-
minis natura. Dicant isti malos esse versus quod sepius in usus
malos venere. at at. si propterea res malas dicunt: quod peius auro
de quo illud phorcyllidis.

Quid ligno quid equis quid ferro peius: quae tot belloꝝ incen-
dij terra marique usum perbuere: mala erit tellus malum mare ad-
damus totum illud Hesiodi.

mala sidera: quibus non nunquam male utuntur astronomi. Concedo
magnae vanitatis poesim non suo sed ab uterium vitio fuisse mi-
nistras. Sed Maria magdalena quod fuit: Da thaeus apud
Paulus quondam lupus rapax quod fuisse: et tu fortasse quod aliquando
fuisse non sunt destruende res bonae quod malum usibus seruiant: sed ipsis si
fieri potest seruatis castigandi sunt per se utentes. Origenes inquit
res quae per naturam bonae sunt dum his male utimur nos ad pec-
cata deducunt. non est mala res: vidit enim deus cuncta quae fecerat
et erant valde bona. sed abusus malus est carmine omnem ordinem fa-
teri mala necesse est. si enim quod in aliquo genere nobilissimum
est malum est totum genus malum est. sed nolo in hostes diale-
cticis amplius terminis pugnare ne se insidijs circumueniri qui-
rantur: nec volo illum imitari qui dixit mutemus clypeos:
danaumque insignia nobis. Aptemus: dolus an virtus quae in
hoste requirat. Volo aperto campo collatis signis milite vir-
tute duce pietate iusto Marte decernere. Dicunt poesim inuentum
esse gentilium: et propterea respuendam: si consecutionum quae modo
neoterici consequentias vocant legem agnosceret putas mo-

ista dicerent: si aliqua perfecte virtutis vena viueret in istis non
esset nobis ista certandum palestra. sed ad omnia aduersa patienter
et equo animo proferenda me semper illa gregozij maxie adhorta/
ta est sententia que inquit. quod flagellum grano quod fornax au/
ro quod lima ferro hoc facit tribulatio viro iusto Item illa to/
lerandi ubique sunt mali: quod Abel esse non potest quem chain
malicia non exercet Tolerare ergo debeo: tacere non debeo. Lu/
cius malus est inuentor mala rem esse respondent. male ergo sunt
lre latine quarum (vt aiunt) inuentrix est Carmenta: male grece
quaru auctor est cadmus: male omnes artes liberales que sunt
inuenta paganorum. nihil erit in hoc mundo boni preter id quod
in hortis istorum aut agris nascitur. Non videntur fabri serra non
ascia non perpediculo non terebello. nec nautem malo antennam/
que quorum omnium inuentor. Dedalus fuit. prohibeatur et currus
quem primus excogitasse dicitur Erichthonius Septineruis
lyra mercurij est: caute musici Istis quom egrotabunt ne ad/
sitis medici. Ars enim vestra descendit ab Esculapio. synthesim
mitridaticam ne dederitis: pontici regis est condimentum.
Verum hec manifesta deliramenta cum sint nec confutatioe ege/
ant: ad alia obiecta transeundum est Damnadam esse poesim
volunt quam falsa deridendaque contineat. et illius versiculi presi/
dio freti festuca moliantur leonem occidere Nam miranda ca/
nant et non credenda poete. Cur non potius illud horatij profe/
runt Dicte per carmina sortes Et vite monstrata via est et gra re/
gum. Nil intetatum nostri liquere poete. Quid ad hoc aliud
respondebo que quod a lactatio firmiano viro et christianissimo
et doctissimo in diuinarum institutionum libro dictum repperi.
Dicam igitur poetas veracissimos esse. sed oportere volentes
eos intelligere premonitum esse non noia solum sed res ipsas
apud poetas et sacros codices aliquando significare res alias
et sic fieri vt consideranti tantum voces et prima vocum signi/
ficata non solum poetarum sed et scripture sacre textus insulsi
falsique videantur. vt est illud in psalmis. Vineam de egypto
transulisti. eiecisti gentes et plantasti eam: Duxit ineris fuisti
in conspectu eius et plantasti radices eius et impleuit terram
operuit montes vmbra eius et arbuta eius cedros dei. Extendit
palmites suos vsque ad mare: et vsque ad flumen pagines eius

Si

Ut quid destruxisti maceriam ei? et vindemiast eam omnes qui
praetergrediuntur via. Exterminavit eam aper de sylva. et singulari-
ris ferus depastus est eam. Si quis poetarum nostrorum haec texisset.
fabulam scribere diceret. hic igitur non solum quid voces sed etiam
quid vocum significata deligent advertendum est. et ita quod per vi-
neam quid per maceriam quid per radices et palmites quid per aprum et
singulariter ferum exprimere voluerit subtiliter inquirendum. Et in
euangelio de vinea et torculari de patrefamilias et vineae ope-
rarijs. de filio prodigo. et huiusmodi alia multa quae fabulis simili-
ma videbuntur si iniquum sortiantur interpretem. Simili modo si qui
apud poetas inveniuntur fabulae tractentur: veraces inveniuntur.
Ludus de alus bellerophontes et perseus volasse dicuntur quod
per volatum intelligi debet nisi celer adventus. Quomodo in lu-
pum mutatus Lycaon dicitur. quod lupus nisi rapace violen-
tumque latronem ostendit. Quid est Halcyonem in auiculae tran-
sisse figuram: nempe nihil aliud quam post Lyncis viri fata in illi-
us auiculae mores transmutatam. Vel huiusmodi volucres
solitarias et quasi assiduo luctu mergentes et Halcyoni similes
ostendere poetae voluerunt. Et de similibus idem iudicium est
bucolica carmina canere et meditari est pastores et rusticos esse
fingere. Comedias scribere est mediocri et infime sortis per-
sonas exprimere: et auditores lectoresque mores hominum va-
rios docere. Et poetae proprium est veritatem sub aliquo vela-
mento noue decemque figure recitare sicut mulieres ad aiorum
voluptatem veros panes sub auium nonnunquam figuris et bra-
torum imaginibus abscondunt hinc metaphora hic somatopoeia
seu prosopopoeia apostrophe et tropologiae omnes et schemata
descendunt. quibus ad euidentius et ornatus eloquendum non
poetae solum sed et sacrae paginae prophetarum praecipue die noctaque
passim vtuntur. legite librum Augustini de doctrina christiana
legite bedae librum quem de huiusmodi figuris edidit nostrorum id
est ecclesiasticorum auctorum exempla subiiciens. Quod tanti or-
natus studiosi sunt poetae vicio datur: at si equum est hoc iudici-
um deo et naturae vicio datur quod terras tanto arborum herbarum
que viriditate et florum varietate decorarint: quod caelo rantum de-
cus addiderint: quod auroz am luciferumque tantae venustatis gra-
tia vestierint. sed nec propterea muliebrem cultum admittimus.

quem vtiq; admittentem si sine metum nostrarum piculo et
virtutum detrimento fieri posset. laudare deum bonum est quan-
to comptior laus erit magis vnumquemq; delectabit magis
ad legendum inuitabit: corda magis excitabit. s; hmoi laudes
hymnosq; barbari lingua no prestabunt. arte opus est et ingenio
ars hec dicendi ars est et maxie ppeffis cuius tanta e ad persuas-
dendum dissuadendumq; vis vt etiaz manifeste falsa credi coe-
gerit. ab indocto artifice. Christum fingi licet. nonne a perito
communibus verbis et sermone rudi deum laudare nefas pu-
tat. at cur non egregia limataq; licebit orat de hec autem poe-
tarum est quibus prestantissimu dicendi genus conuenit. Nec
fuit ad confutandam deorum vanitate vtilior vlla q; poetarum
lectio. ipsi namq; deorum furta sceleraq; detegunt. et deos ip-
sos quos laudare vident explodunt. Non timebimus igitur
ad res diuinas transferre carmen. et nr diuitias orois si q sunt
in medium ad apostolorum pedes afferre. si ornate laudare bo-
num est ornatus laudare melius est ornatissime vo optimus
erit. Ego si optime non potero bndicere conabor: si bene loqui
nequi uero et si frigidus obstiterit circuz precordia sanguis sal-
tem belle concedetur. Nolo talctum mihi traditum more serui
neq; abscondere in templu dei quisq; quod pt offert. calix aque
frigide non contemitur. puto ego quom ad poeticum exerciti-
um me puerto si quid aptius erit qn hec rara auis est a deo mi-
hi dari a deo inq; qui trinus est non ab Apolline: et quotiens
Apollinem nomino nemo sit tam vecors et leuis vt putet me
veteres deorum statuas istaurare velle: neq; emi plastes sum. sed
p apolline id intelligo q nois etymologia scdm Chrysippus
onidit. scz q solus est et no multi. intelligo igit eu de quo dicit Au-
di israhel deus tu vnus est qd si eode mo iouehoc est iuuate
preem seu more greco diespitrem deu vex. vocaui: p hec noia
falsis dijs iposuerem edaces fuere q: rebus malis bona impo-
suere vocabula. nec erat illoz deoz hec nomia. nostri dei erat et
sunt. qui ita solus est vt trinus tamen sit. solus siue vt nostroru
vestigia non omittam vnus in essentia trinus in personis: ipe
vere iuuans pater est. et eum iouem appellari nihil est aliud a
pud intelligentes quam rem aliquam ab iniusto possessore ad
proprium dominum reuocare. Qd si eo q quidam demō iup

S u

upiter est appellatus non placet deum nostrum iouem id est iu-
uantem patrem noiari et si bona que dijs falsis iposita fuere
noia. non est fas ad verum deum transmigrare hoc quoque no-
men deus reticebimus: iam iuppiter deus dictus est: summa
igitur illam virtutem que summa prouidentia omnem mun-
dum regit et condidit non vocabimus deum quoniam tali al-
liquando vocabulo demones qui in idolis includebantur vs-
si fuere: Antiquus ille falsus erat iuppiter: noster autem deus
verus Iuppiter est. in his tamen sanctorum patrum sententia
imitari semper consilium fuit et est eritque dum spūs hos reget
artus. Nonnunquam etiam veterum deorum noie stellas ipsas vt
aliquam dei creaturam intelligo. vt p vulcanum ignem p mar-
tem stellam que in quinto orbe est vel bellum. p cererem terras
vel triticum vel panē. p neptunum et nereia mare. p nymphas
aquas: p musas scias exprmere volui vt asperitatem vocabu-
lozum euitem et vt carmibus maior insit venustas: que si se-
cus fierent sicca arrida et nimium seuera retricaque viderentur
Fati noie non illa causaz seriem vnde volunt quidam nos co-
gi. sed dei ipsius voluntate decretumque vt sepe numero Ser-
uius in virgiliū exponit significari volo. nonnunquam etiam et ip-
sam siderum celiqz virtute et si nobis necessitatez non iponat
tamē in hec inferiora corpora seu simplicia sunt vt elementa. seu
mixta imperfecta vt ros et grādo. seu perfecta aiata inaiata ve plu-
rimum posse nulli sapiēti dubium est qd si quis manifeste in-
dubitateque velit agnoscere theologoz et scoti p̄cipue in secūdo
sniarum commentaria legat et questiones. Cū fortunam noie
non deā deūve aliquem cogito s; occultam aliquam latentem
qz cām aliqñ et p̄speritate felicitateqz. Quia hec euitare pulchrū
poema condere volenti difficilimū arbitror: q; si veteres poete
quoz fecimus mentionem hec euitare studuerūt iō fecisse ar-
bitror q; nondūz penitus illoz deoz cultus euauerat. s; post
q; victor oīm deoz fact⁹ est christ⁹ et vbiqz positus p̄sidij s; fin-
gata est demonum milicia. licet eoz noibus ipone vti. Tunc
regni nouitas talia cogebat moliri et late fines custode tueri:
at nunc nō submoto. s; extincto hoste licet p̄dā recensere oua-
tiones triumphosqz celebrare: opima spolia deo nrō suspēde-
re: trophea plurima ponere: quo tante semp duret fama victo

rię. Nunc hostes et inimici christi qui aliquñ fidē psequēbātur
scz dñj falsi nūc in eius pedū scabellū conuersi sunt. calcant eos
pedibz christi ambulās sup aspidēz basiliscūz cōculcās leonē
et draconē. Scuto circūdat nos fides ei⁹ nec timem⁹ a noc/
turno idolo latrē timore Angelicis de⁹ mādauit de nobis vt
custodiāt nos in oibz vīs nris. Si veterz deoz memoria tolle
ret christi magna ex pte apud nos glā laberet. non fuit specio/
sus de numātinis triūphus qm̄ nullę exuuię ī pōpa vīsē sunt
q̄ de perseo macedonię rege pulcherrimū spectaculū fuit q̄ ip
se inter cines suos captiuos captiuus rex sonantibz cathenis
p̄plo romano applaudēte ductus ē in capitolū: nos quoqz sep̄i
us dñicā victoriā memorātes iouē ceterosqz deos noīamus sicut
in fidei simbolo pylatū: in euāgelio caiphāz herodē. Tūc
mirabiliorz iucūdiorz triūphus ē quom captiuī ipi dinoscun
tur et scit hūc regē eē illū filiū regis hūc fuisse ducem illū centu
rionē q̄ norūt quāto cultu olim Romani iouē venerē et martē
atheniēses Mineruā: libyē Junonē Ephesū dianā: Rhodiū
et delphicū phēbū venerati sint: mirabitur tantam mūdi muta
tionē q̄ nō nisi diuina v̄tute fieri v̄llo pacto potuerit: q̄ hęc ig/
norat neqz admiratur neqz cōsiderat. Nec miret v̄llus si cyno/
surā si elicen nomio et huiōi multa: hz em̄ q̄libet ars sua q̄dam
peculiarīa vocabula q̄bz artificē vtī necesse est. et huiōi vocuz
simulachra penitus horere v̄l ignorātis est v̄l sup̄sticiosi. Cy
nosura vocabulū est paganorū res autē dei: et si vis omnino pa/
ganorū vitare grāmaticā nō habes q̄bz nominibz opa dei no/
mines. Sed vt aliquñ finē inueniat orō hęc missa faciem⁹ si hoc
vñū addiderimus q̄ videlicet tps hoc nr̄m videt eē de quo p̄
pheta loquutus ē quom dixit futurz tps in quo pard⁹ cū agno
et crudelia aīalia cū māsuētis impune habitaret. et quo puero
innorū eēt serpēs et feras truculentasqz bestias minaret pue
rulus: hęc iudicio meo de puero Christo et de dñis gentilibz in
telligi p̄nt: quare nō est ad p̄ns nobis ab illoz noibz metuēdū
magis quā scorpio cui recisa sit cauda: vel vespā cui sit euulsus
aculeus: puer paruulus qui datus est nobis minat ista om̄ia.
Et puer iste est qui cū dulcissima matre misit in os meum can
ticum nouum carmen deo nostro. Laueant ergo isti ne de illo/
rum numero sint de quibus dicitur trepidauerūt timore vbi

v:st^a

nō erat timor. vbi vero timor erat hoc est in peccatis: minime
trepidant. Volo sciant nostrā quā suā tutiorē esse viā: nāz z si
in laudādis diuīs rebus nō nihil modū excederez tñ in hoc ex-
cessisse q̄s defecisse lōge melius est. Theologoz em̄ regula ē cū
dat̄ r̄tus ad augendū ac tñ melior est excessus q̄s defectus. Ip-
si r̄o tacent z tanq̄s fuci pecus ignauū nos apū sedulitate labo-
rantes insectātur. z mellifluis nr̄is opibus insidiant. Ex inte-
grō citamur in iudiciū ppter humana studia dicunt vapulasse
hieronymū z liuentes scapulas reportasse. Sz o stulti z tardi
ingenio ad ea capiēda q̄ clariora sole ad vitē humane instructi-
onē sub oculos vr̄os deus ingessit. Cur p̄cor hieronymus va-
pulauit: q̄ idoneū vtriusq̄ testamētī laborādo se fecerat interp-
tem. Ablit vt ego vnq̄s in hāc vr̄am fallacē sententiā trahar. Vo-
luit deus nouū vetusq̄ instrumentū p Hieronymū transferri
voluit ergo z illa sine q̄bus id fieri neq̄bat. at q̄s gr̄amaticę ig-
narus etymologiā nesciēs ortographiā nō agnoscēs p̄sodie
nullū iudiciū h̄ns historiaz vacuus poetaz oratorūq̄ inimi-
cus tā variū tā multiplex opus cōsumare potuisset. hi sunt qui
laborē z dolorē nō cōsiderāt: digni q̄ magni p̄r̄familias cura-
tores sint: vt sub ymbra iacētes operarioz sudorē rideāt. Vi-
di nōnullos ex istoz numero q̄ se postq̄s Alexādz gr̄amatici z
Esopi p̄siculos didicere cōsumatos gr̄amaticos arbitrētur.
et postq̄s dialectices z legū aliqd̄ addidicerūt se solones z chr̄y-
sippos existimēt: postmodū quom v̄ Augustini v̄ Hierony-
mi v̄ Hilarij aut alterius ex his q̄ latinā linguā tenuere pro-
fertur aliqd̄ helitāt tacēt mussant: audisse dissimulant. doceri
pudet ignorātia cruciat. dicūt aliā esse nūc aliā tūc fuisse gram-
maticā: z quom d̄z oportere illam que tunc erat nō ignorari q̄
sc̄dm̄ illam conscripta sunt euāgelia Pauli z aliozū apostolo-
rū epl̄e magnoz doctorū libri qui vtiq̄s magni nō fuissent nisi
periti gr̄amaticę fuissent respōdent satis esse summa seq̄ vesti-
gia rerū: z suū quoddam Latolicon venerantur qd̄ pluribus
erratis q̄s pardus maculis aspsum est. At cur igitur vapulauit
hieronymus. Nempe q̄ artis suę arma ad obsequium chr̄isti
tardius reuocabat: q̄ opes quas ab egyptijs abstulerat non
dabat hebreis: q̄ aux̄ a persis acceptū nō ferret ad chr̄istus: q̄
Ledros in lybano celas ad templi fabricatōem non traheret.

Audiuistis. intellexistis. posthac silere vos decet. audient ite-
rum nos interpellare. poetas calumniantur q̄ multa in eorum
libris obscene dicta turpiter facta recitetur: possemus ob ean-
dem causam sacros codices damnare in quibus sodomitarū
scelera idolatrarum impietatem multorum stupra et adulteria
incestus quoque et sceleribus omnibus scelera immaniora didi-
cimus si respondeas in sacris libris post scelera recitata pena-
rum et ultionis mox fieri mentionem ut moueatur lector a pec-
cato ad supplicia necessarium esse transitum: hoc quoque de po-
etis polliceri possem: nam raro magna illa scelera comemo-
rantur quin insequenter uine et excidia subiungantur. Cur tar-
quinum regno pulsum dicunt? Cur cesarem interfectum? Cur
Flerozem et alios deo. et humano generi inimicos impatores
trucidatos volūt: mortes ruinas euerisiones cruciatusque flagi-
tius debere ubique predicat. verū hac r̄missione dimissa. q̄ sacris no-
lo conferre. profana confiteor: multa esse in gentiliū libris abomi-
nanda. que si quis a bonis plurimis que in eis de libris sunt se-
gregare neiciat. libros nō legat: noxi sunt: venenosi sunt: mor-
tiferos experietur. si vere prudentior t̄m̄ in eis legēdis habue-
rit quātum in legendo melle pre se ferunt apes: securus legat.
Et non me sed magnum basilium doctissimum et sanctissimū
inter grecos doctores et episcopos prius consulat: grecas la-
tinasque bibliothecas perlustret. inueniet in omni ecclesie etate
et cum plantabatur sub apostolis et cum rigabatur sub marty-
ribus et potabatur ligabaturque sub doctoribus qui loquen-
tes erant eloquenter dixisse et qui gentiliū studiozum profes-
cerant exercitio gentilia cum nostris semp̄ cōiunxisse. Nec obij-
ciant euāgelica simplici nudoque sermone tradita: obijciam: et
ego hominem nasci nudum: non panes sed triticū oriri. Non
contemplantur isti opa dei. sunt em̄ ut arbitror curui in terras
et cęlestium inanes: audiant gregorij sententiam: de deo em̄ lo-
quens ait. Et si oīm bonorum sit ip̄e largitor t̄m̄ nostre fructus q̄-
rit industrie. si igit̄ det tibi deus rudes lignū metues illud ad edi-
ficandę domus structurā ad quā illud petieras dolādo lenigan-
doque aptare: Dat tibi q̄ ad corporis et animi vitā necēaria sunt de-
us: Et t̄m̄ in his dādis arte vti et industria ut tuo quoque st̄m̄
enio vales locū relinquat exercitio. data est lex. q̄s phibet cā

declarare interpretari a lingua et linguam transferre: nouis ver-
bis ornare: nouo dicendi genere includere! Si tu hoc nescis
obmutescere. sciuit hoc Hieronymus Ruffinus Origenes et alij
coplures eterna memoria dignissimi viri quorum fecimus et
quom oportuni tps erit in posterz faciemus mentione Vos
iste sup addedi aliqd ornatus grāz studio pietatis cepit ab apo-
stolis pcepit iesus apostolis a sinā cū pullo adducere: de fron-
dibus et de sternēdis vestibz tacuit: at id totum apostolica su-
per addidit industria. Tu ista cōsiderans non frigesce: ignaui-
am tuam nondum despicias: I. nunc et verbis virtutem illude
superbis. Si dicamus istis pro sam quoqz numeris ligari et
orōem quā solutam vocāt quibusdam pedum articulis ince-
dere vel me riderent vel pro sam deinceps sibi ipsis interdice-
rent a deo conscientiaz suarū nitori cōsulūt. sed Gregorius et
Ambrosius et scīssimi et doctissimi nō solū nō negarēt vez et ne-
gantes cum indignatione submouerent et se persepe vsos con-
fiterentur: quod in eoz p̄fationibus quibus in missarum solē-
nijs vtitur ecclesia manifeste deprehenditur. tanto sale condite
sunt tanta alacritate exultant tanta fēlicitate mouētur tāta ve-
nistate mensuraqz incedunt vt ijs etiā ad quos est sermo non
placere nō possunt. Quid igit̄ poesim horretis: excutite exocu-
lis calliginē: densam hāc nubem abigite: ne Narniensū pru-
dentiam imitari videamini qui si vera fama est vt cornutę co-
ceę impetū intercluderēt lapideū pontē quo flumis inde p̄ter-
fluētis ripę cōmittebantur reuenterūt. sunt nōnulli q̄ zelo dei
quidē. s; vt arbitroz nō scdm sciam exq̄sita illa et grēcā phra-
sim redolētia vocabula quibz quasi margaritis ambitiosa po-
etaz oratorūqz supbit orō diuis rebo annectere nefas putant
sed istoꝝ miserāda potius q̄s cōfutanda snia: et blande monen-
di sunt. legant Augustin de christi natiuitate sermones si alia
maiora volumia vel nō intelligūt vt nō habēt inueniēt angelū
ad virginē missum paranymphū vocari: v̄gini astitisse para-
nymp̄ham credulitatē. quid alacrius quid iucundius qd pha-
leratius quid vt ita dicā supbius illo Augustini de Epypha-
nia sermone q̄ incipit post miraculū v̄ginei ptus in quo nescio
Virgiliū nean Lucanū magis studuit emulari: quē quom le-
gospū quodā poetici furoris accēdor ad carnē quemadmo

dum olim Timotheus ph: ygio cantu dicit Alexandr ad ar
ma cōcitasse. audi Augustini p̄ba sunt. tunc luna recedentibz
astris per mediam celi semitam pulchris aurea motibus ibat.
et iter suū radīs apiens campos placidis accessibz honesta /
bat. Dū ergo rosez polū faces z noctē fulgurantia astra discer
nant tūc insolitum repente natura lumē extimuit. p̄uit subito
stelliger aris z astra tremula famulantur ad cunas. hucusqz.
Aug^o. Vides hec p̄boz series quāta eloq̄ntie spuma luxuriet
quāto dicēdi ferat impetu quāto rutillet illustrata splēdore q̄s
neget hūc poeticū fuisse furozē. poterat tūc p̄aciter de se dicere
est deus in nobis: agitate calescimus illo: multo maior solito
videbatur afflatus est numine q̄ iam propiore dei. Quis nō
videat si videat prognem a coruo vel cygnum ab anserē de ni /
mia cantus dulcedie p̄uonē a nycticozace de nimio cultu cy
reneos z hispanos equos a testudie nimia currēdi velocitate
culpari. Sic indiscreti sic imprudētes sic male circūspecti su
mus vt quicquid vires nostras excedit quicquid a nostra cō /
suetudine fugit malū putemus. Sed quid est aiunt q̄ apud
Boetiū Severinuz phia vocat musas scenicas theatralesqz
meretriculas: oportunez p̄ tpe portiunculā hāc eodidistis Ami
ci. respōdebo: nec p̄ salute vestra modo curari velitis parcem?
impensis: eia z hanc morbi vestri radicem extirpemus: has
hostilium copiaruz reliquias vna excursione deleamus duo
sunt genera poetarū: vnū eoz qui paulo vltra p̄ma grāmaticē
rudimēta p̄uecti quos sciolos Diononymus appellat adeo si /
bi placerēt vt audaci p̄sumptōe sibi polliceant mātuanē gau
dia fame. hi sunt de quibz Augustinus inq̄t in libro de doctrina
christiana hec siliqua intra dulcetectoriū crepitates quatit la
pillos. hi ne paz sed multa scire videantē scripturā sacra irridēt
quicq̄d maroniano vl' Liceroniano caret lepore dedignantur
liberaliū artiū exptes sola auriū delectatōe trahūtur: audentz
contra catholicam veritatez aliquādo sentire: in quod scelus
nemo vnqz nisi leuis z insipiens z ipsis p̄itatis inimicus ab /
ductus est. horum ergo z si aliquādo quom in seculo erā circa
lrarum studia nunqz tamē vitam imitatus sum: dedit em̄ mi
hi bonozū oīm dator deus vt a sciētis indissolubile sic ad be
nebeateqz viuēdi curā cōstantē aīm. horū igit scenicē sunt mu

se & popularis aure fauorem aucupantes. est et alteri poetarum
genus quod maro noster studuit emulari: quod exprimit quom in-
quit felix qui potuit rerum cognoscere causas: atque metus omnis et in-
exorabile fatum. Subiecit pedibus strepitumque acherontis aua-
ri: et paulo infra Sin has non possim naturam attingere partes fri-
gidus obstiterit circum precordia sanguis Rura mihi et rigui place-
ant in vallibus amnes. et que sequuntur hi sunt modesti graues cir-
cum specti humanarum diuinarumque rerum studiosissimi. malentes
esse quam videri: piissimi dei cultores: religionis non contemptores
ut primi sed amatores observatoresque Quales temporibus suis fuere
linus orpheus Hesiodus homerus et noster maro: qui quamquam
falsorum deorum cultum extollant minus tamen plebescere sunt quam hi nre tem-
pestatis poete: illi enim vel temporum vicio vel sua infelicitate dece-
pti quo errorem suum tueantur habere videntur: hi vero sub noue legis
gratia procreati et beneficentissimi dei donorum ingrati vitam quam alij
summam ingenij corporisque laboribus quasi fugientem loquuti sunt
oblatam respiciunt: repertam abieciunt. quod si pertinaciter contendat Boe-
tium omnem damnasse poesim. equis animis aduertite si post ea ver-
ba rediit ad verbum: si plura excudit poemata. Videbitis gra-
uissimum sanctissimumque virum et omnium sciarum peritissimum eo pri-
cipue tempore quo religioni sanctitatique maxime vacabat quom sceleris
carceris squalore confectus ingruentem mortem sperare opperiebat non
cum scenicis sed cum veris sacrosanctisque musis habitasse Dircem
inuisisse sub eurore lauris discubuisse Stoam et academiam
perlustrasse aristotelicis congressibus usum fuisse cum gentilibus
nostra miscuisse. Non horruit iste prestantissimus veritatis in-
quisitor et inuentor grecorum barbas barbarorum tiaras fremdentes
peregrino sono linguas: quoscunque veritatis amicos et clien-
tes inuenit amplectatus est. siue ille poeta fuerit siue orator si-
ue latinus siue barbarus siue maurus siue seres siue ethiops si-
ue scythia qui veritati astipulatus est nobiscum in ea parte consen-
sit veritas enim teste aristotele nunquam veritati repugnare potest. Non quod
bus linguis quibusue vocabulis uteremur legifer noster christus
ostendit quomodo loquendum sed quomodo viuendum sit
expressit. Immo quo magis istorum dure ceruices contundan-
tur ipse christus linguarum omnium doctor fuit quom quinqua-
gesimo a resurrectione die spiritus pacificus in linguis igneis apo-

stolis apparuit. opera em̄ dei circa creaturas indiuisa esse dici
mus nec illis assentior qui non varijs linguis loquutos s; dū
hebraice loq̄rentur aduersaz linguarū hominibus intellectos
volunt apostolos: cuius opinionis confutatio quia loco isti
non conuenit in aliud tempus est differenda. Discant isti non
me sed apostolo docente genera linguarum z interpretationem
sermonum que sine poetarum cognitione fieri non potest do/
na esse spiritus sancti: discant apostolum ip̄m nonnunq; poe/
tarum vsū fuisse testimonijs: discant fuisse quosdam magne
et sanctitatis z scientie viros in ecclesia qui Virgilium poeta
gentilem prophetaſse velint cum dixit iam noua progenies ce
lo demittitur alto Jam redit z virgo: redeunt saturnia regna.
¶ Resipiscant igitur z sint tardi ad loquendum promptiores
ad audiendum: meminerint in magni patris familias domo nō
vnius generis non vnius vsus tantum vasa: in vno hominis
corpore non vnum tantum membruz sed plurima esse his nā
q; diuersorum generum instrumentis: z si non tu tamē opus
habet christus: ad cuius obsequium suadente in secūda episto
la ad Corinthios apostolo corpus animumq; z om̄ia corpo
ris animiq; bona que in nobis sunt z quotquot futura sunt cō
uertere ipse fauente proponimus.

¶ Finis.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

